

POSTANOWIENIE

Dnia 18 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSO (del.) Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 18 października 2017 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa B. J.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

o zapłatę

na skutek zażalenia powódki na zarządzenie Przewodniczącego z dnia 17 lipca 2017 r., sygn. akt VI P 6/16

p o s t a n a w i a :

uchylić zaskarżone zarządzenie.

SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka SSO (del.) Gabriela Horodnicka-
Stelmaszczuk

UZASADNIENIE

Powódka B. J. wniosła pozew przeciwko pozwanej (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G. o zapłatę kwoty 226.857,08 zł tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, odszkodowania, zadośćuczynienia oraz diet. Jednocześnie powódka wniosła o zwolnienie od kosztów sądowych. Postanowieniem z dnia 24 listopada 2016 r. ustanowiony został dla powódki pełnomocnik z urzędu.

Postanowieniem z dnia 11 kwietnia 2017 r. referendarz sądowy w Sądzie Okręgowym w Gorzowie Wielkopolskim zwolnił powódkę od kosztów sądowych w części, tj. od opłaty od pozwu ponad kwotę 300,00 zł. Na skutek skargi na orzeczenie referendarza, postanowieniem z dnia 15 maja 2017 r., sygn. akt VI P 6/16 Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim utrzymał w mocy postanowienie z dnia 11 kwietnia 2017 r. wydane przez referendarza sądowego. Postanowienie zostało doręczone pełnomocnikowi powódki w dniu 5 czerwca 2017 r. W dniu 9 czerwca 2017 r. powódka ograniczyła żądanie pozwu do kwoty 50.000,00 zł.

Z uwagi na to, że pismo podlegające opłacie zostało wniesione osobiście przez powódkę zarządzeniem z dnia 20 czerwca 2017 r., prawidłowo doręczonym dnia 3 lipca 2017 r. pełnomocnik powódki został wezwany do uiszczenia opłaty od pozwu

w kwocie 300. 00 zł w terminie 7 dni pod rygorem zwrotu pozwu.

Powódka w terminie tygodnia od dnia doręczenia wezwania nie uiściła opłaty od pozwu.

Zaskarżonym zarządzeniem z dnia 17 lipca 2017 r. Przewodnicząca zarządziła zwrot pozwu B. J., podnosząc w uzasadnieniu, że zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 623 ze zm.) w sprawach z zakresu prawa pracy pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 zł wyłącznie od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Jednakże w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa 50.000 złotych, pobiera się od wszystkich podlegających opłacie pism procesowych opłatę stosunkową. Opłata stosunkowa uregulowana jest w art. 13 ustawy, w myśl którego opłatę stosunkową pobiera się w sprawach o prawa majątkowe, przy czym wynosi ona 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia. Z kolei art. 130 § 1 k.p.c. stanowi, że jeżeli pismo procesowe nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych lub jeżeli od pisma nie uiszczono należnej opłaty, przewodniczący wzywa stronę, pod rygorem zwrócenia pisma, do poprawienia, uzupełnienia lub opłacenia go w terminie tygodniowym. Z § 2 tego przepisu wynika, iż po bezskutecznym upływie terminu przewodniczący zwraca pismo stronie. Pismo zwrócone nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego do Sądu. Pismo poprawione lub uzupełnione w terminie wywołuje skutki od chwili jego wniesienia.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że w świetle art. 112 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, zgłoszenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych oraz wniesienie środka odwoławczego od postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania, chyba że chodzi o zwolnienie powoda od kosztów sądowych na skutek wniosku zgłoszonego w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa. Zgodnie z ust. 2 jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma został prawomocnie oddalony, przewodniczący wzywa stronę do opłacenia złożonego pisma, na podstawie art. 130 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. Z kolei jak stanowi ust. 3 przepisu ust. 2 nie stosuje się, jeżeli pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego. W takim przypadku, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym – od dnia jego ogłoszenia. Jeżeli jednak o zwolnieniu od kosztów sądowych orzekł sąd pierwszej instancji, a strona wniosła zażalenie w przepisany termin, termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia oddalającego zażalenie, a jeżeli postanowienie sądu drugiej instancji zostało wydane na posiedzeniu jawnym – od dnia jego ogłoszenia.

Zdaniem Sądu meriti, ograniczenie roszczenia pieniężnego i rozszerzenie powództwa o roszczenia niematerialne w sprawie pozostaje bez znaczenia. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie II PZ 14/08 (LEX nr 497680) przekonująco wskazał, iż ograniczenie żądania powództwa i wartości przedmiotu sporu w sprawach z zakresu prawa pracy poniżej 50 tys. zł nie powoduje zmiany opłaty stosunkowej na podstawową (art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, Sąd Okręgowy stwierdził, że wobec nieuiszczenia przez powódkę reprezentowaną przez pełnomocnika, będącego adwokatem opłaty od pozwu w terminie tygodnia od dnia 3 lipca 2017 r., tj. do dnia 10 lipca 2017 r., a także wobec braku wpływu na ten obowiązek ograniczenia roszczenia przez powódkę, pozew podlegał zwrotowi. Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 130 § 1 i 2 k.p.c. Sąd ten zarządził jak na wstępie.

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodziła się powódka B. J., która w wywiezionym zażaleniu wniosła o uchylenie zaskarżonego zarządzenia oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych. Skarżąca podniosła, iż na gruncie art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, sąd

z urzędu zwraca stronie całą uiszczoną opłatę od pisma w przypadku jego cofnięcia, jeżeli cofnięcie nastąpiło przed wysłaniem odpisu pisma innym stronom. Dalej, w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawodawca przewidział, iż sąd zwraca stronie z urzędu połowę uiszczonej opłaty, jeżeli pismo cofnięte zostało przed rozpoczęciem posiedzenia, na które sprawa została skierowana. W rozpoznawanej sprawie powództwo ponad kwotę 50.000 zł zostało cofnięte przez powódkę pismem z dnia 9 czerwca 2017 r. Co przy tym istotne, miało to miejsce nie tylko przed doręczeniem stronie pozwanej odpisu pozwu, ale i również przed przeprowadzeniem pierwszego terminu rozprawy. Zgodnie z art. 203 § 1 k.p.c. pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy i w sprawie brak jest podstaw do przyjęcia, iż powód nie mógł skutecznie cofnąć w części pozwu (ograniczyć żądania pozwu), skoro z uwagi na fazę postępowania kwestia zezwolenia pozwanego na zadysponowanie przedmiotem sporu przez powoda nie miała znaczenia procesowego. Powódka skutecznie cofnęła częściowo pozew i ostatecznie określiła wartość przedmiotu sporu na kwotę 50.000 zł, stąd brak było podstaw do zarządzenia zwrotu pozwu (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 8 czerwca 2007 r., I ACz 223/07, niepubl.)

Z tego względu, w ocenie skarżącej nie ma obecnie podstaw do żądania od powódki zapłaty kwoty 300,00 zł tytułem opłaty od pozwu. Zgodnie z art. 35 ust 1

w sprawach z zakresu prawa pracy pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 złotych wyłącznie od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Jednakże w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa kwotę 50.000 złotych, pobiera się od wszystkich podlegających opłacie pism procesowych opłatę stosunkową. Na skutek ograniczenia powództwa przez powódkę przed doręczeniem pozwu pozwanemu do kwoty 50.000 zł pozew nie podlega opłacie. W rezultacie należy uznać, iż brak opłaty w sprawie, której opłata nie jest wymagana nie stanowi braku formalnego

w rozumieniu przepisu art. 130 k.p.c., a w konsekwencji nie może on skutkować zarządzeniem zwrotu pozwu, i to nawet mimo bezskutecznego wezwania Przewodniczącego do uzupełnienia tego rzekomego braku.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się uzasadnione i skutkowało wydaniem przez Sąd Apelacyjny orzeczenia o charakterze kasatoryjnym.

W pierwszej kolejności zaakcentować należy, że ustawodawca, dając stronom możliwość decydowania o wszczęciu i przebiegu postępowania cywilnego przez podejmowanie czynności procesowych, pozostawia im jednocześnie prawo do ich odwoływania. Mogą to czynić tak długo, dopóki nie osiągną skutku w postaci prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie. W niniejszej sprawie powódka B. J., cofając pismem z dnia 9 czerwca 2017 r. powództwo w części, tj. ponad kwotę 50.000,00 zł, skorzystała zatem z przysługującego jej prawa dysponowania przedmiotem procesu oraz przejawem odwołalności czynności procesowych. W tej sytuacji Sąd Okręgowy miał więc podstawy do zakwalifikowania zawartego w piśmie oświadczenia jako ilościowej zmiany powództwa polegającej na ograniczeniu żądania w zakresie kwoty dochodzonej tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, odszkodowania, zadośćuczynienia oraz diet. Poglądy – po pierwsze, że postacią zmiany powództwa w rozumieniu art. 193 § 1 k.p.c. jest również zmiana ilościowa żądania pozwu, a więc w tym i ograniczenia uprzednio wysuwanych żądań bądź przez ograniczenie wysokości dochodzonego lub dochodzonych roszczeń, bądź przez zrezygnowanie z jednego z nich i po drugie, że oświadczenie strony powodowej o ograniczeniu roszczenia pozwu jest równoznaczne z cofnięciem pozwu w pozostałej części ze zrzeczeniem się części roszczenia – mają od dawna odpowiednie wsparcie w doktrynie i orzecznictwie (por. Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego tom I pod redakcją T. E., Wydawnictwo (...), W. 1997 s. 332; Kodeks postępowania cywilnego Komentarz, Tom I pod redakcją K. P., Wydawnictwo C.H. B. W. 1996 s. 681, 685-686, orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 1951 r., C 733/51, OSNCK 1953, Nr 1, poz. 14, także LEX nr 117074, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 1993 r., III CZP 44/93, LEX nr 9097, wyrok Sądu Apelacyjnego

w Rzeszowie z dnia 26 września 2012 r., III APa 7/12, LEX nr 1223434). Do takiej zmiany (ograniczenia) powództwa nie jest potrzebna zgoda pozwanego ani sądu. Natomiast objęta jest ona w granicach sposobu jej dokonania kontrolą sądu wykonywaną pod kątem sprzeczności z prawem, zasadami współżycia społecznego czy ewentualnego obejścia prawa (art. 203 § 4 k.p.c.), a także w sprawach pracowniczych słusznego interesu pracownika (art. 469 k.p.c.) .

Zaakcentować należy, iż skuteczne oświadczenie o cofnięciu pozwu powoduje, że aktualizuje się kompetencja sądu do zbadania zaistnienia wskazanych wyżej okoliczności. Choć co do zasady to powód jest dysponentem swego roszczenia, to jednak z woli ustawodawcy czynność procesowa polegająca na cofnięciu pozwu podlega kontroli sądu, który może uznać cofnięcie pozwu za niedopuszczalne jedynie w sytuacji, gdy okoliczności sprawy wskazują, że cofnięcie pozwu, zrzeczenie się roszczenia lub ograniczenie roszczenia są sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa lub naruszają słuszny interes pracownika. Uznanie przez sąd cofnięcia pozwu za niedopuszczalne nie może wchodzić w rachubę z innych przyczyn, niż wymienione w przywołanym przepisie (zob. Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz – red. prof. dr hab. A. Zieliński, dr K. Flaga – Gieruszyńska, C.H. BECK 2011; Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do artykułów 1-366. Tom I – red. prof. dr hab. K. Piasecki, C.H. BECK 2010).

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należy, iż w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy zaniechał przeprowadzenia wymaganej kontroli oświadczenia powódki

o cofnięciu przez nią powództwa w części oraz dokonania innych koniecznych czynności wyjaśniających, a w szczególności, nie stwierdziwszy zaistnienia okoliczności wymienionych w art. 203 § 4 k.p.c., nie wydał również postanowienia umarzającego postępowanie w części w myśl art. 355 § 1 k.p.c., co w ocenie Sądu Apelacyjnego stanowi istotne uchybienie procesowe.

Ustalenie ostatecznej wysokości żądania zgłoszonego w pozwie miało w niniejszej sprawie szczególne znaczenie z uwagi na to, iż uznanie, że powódka skutecznie cofnęła powództwo i ograniczyła tym samym swoje roszczenie do kwoty 50.000 zł, czyni bezprzedmiotowym żądanie od powódki uiszczenia opłaty od pozwu (art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

Zacytowane przez Sąd Okręgowy orzeczenie Sądu Najwyższego dotyczyło zupełnie innego stanu faktycznego, a mianowicie ograniczenia żądania na potrzeby postępowania wywołanego skargą kasacyjną. W sprawie tej Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 7 sierpnia 2007 r. odrzucił skargę kasacyjną powoda od wyroku tego Sądu z dnia 25 kwietnia 2007 r. na podstawie art. 130² § 3 k.p.c. w związku z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i art. 398⁶ § 2 k.p.c. Stwierdził, że w sprawie o wynagrodzenie za pracę, godziny nadliczbowe i wydanie świadectwa pracy wartość przedmiotu sporu wynosiła przed sądem pierwszej instancji 63.612 zł, zatem skarga kasacyjna winna być opłacona opłatą stosunkową 5% a nie podstawową 30 zł, z czym oczywiście należy się zgodzić. Sąd Najwyższy w ogóle nie odnosił się do faktu ograniczenia roszczenia przed doręczeniem odpisu pozwu, a jego uwagi dotyczyły ograniczenia żądania przed wyrokowaniem przez Sąd pierwszej instancji.

Z powyższych względów, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka SSO (del.) Gabriela Horodnicka-

Stelmaszczuk